

Mesleki öğrenmeyi etkileyen unsurların belirlenmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri

Ali Özdemir¹, Musa Erdem², Öner Tunçer³, Semih Yuçe⁴

DOI 10.5281/zenodo.10420833

Özet

Bu araştırmanın amacı, mesleki öğrenmeyi etkileyen unsurların belirlenmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşlerini incelemektir. Bu çalışmada nitel yöntem tercih edilmiş olup olgu bilim deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 20 okul yöneticisi oluşturmuştur. Çalışma grubu, ölçüt örnekleme yaklaşımı ve maksimum çeşitlilik kullanılarak seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacının yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler, çalışma grubu üyeleriyle yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Çalışma verileri temalar, kategoriler ve kodlar ortaya çıkarmıştır. Veriler üzerinde hem içerik analizi hem de betimsel analiz yapılmıştır. Okul yöneticilerinin mesleki öğrenme süreçlerini etkileyen unsurlar hakkındaki görüşlerinin incelendiği bu çalışmada fiziksel unsurlar, gelişimsel unsurlar ve liderlik tarzı olmak üzere üç temada toplanan okula ilişkin faktörler, mesleki gelişimi şekillendiren önemli etmenler olarak belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenci faktörleri ise motivasyonel, akademik ve dışsal faktörler olmak üzere üç temada incelenmiştir. Okul yöneticilerine ilişkin faktörler ise mesleki beceri unsurları, içsel faktörler ve dışsal faktörler olmak üzere üç temada toplanmıştır. Ayrıca, okul yöneticilerinin mesleki öğrenmelerinin öğretim sürecine etkileri, mesleki becerilere, öğretim düzeyine ve motivasyona yönelik etkiler olmak üzere üç temada değerlendirilmiştir. Bu çalışma, okul yöneticilerinin bakış açısıyla mesleki gelişimini şekillendiren çok yönlü faktörleri ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: meslek, mesleki öğrenme, okul yöneticisi

Opinions of school administrators on determining the factors affecting professional learning

Abstract

The aim of this study is to examine the views of school administrators on determining the factors affecting professional learning. Qualitative method was preferred in this study and it was designed in a phenomenological design. The study group consisted of 20 school administrators. The study group was selected using the criterion sampling approach and maximum diversity. The researcher's semi-structured interview form was used as a data collection tool. The interviews were conducted face-to-face with the members of the study group. The study data revealed themes, categories and codes. Both content analysis and descriptive analysis were performed on the data. In this study, which examined the opinions of school administrators about the factors affecting their professional learning processes, school-related factors, which were collected under three themes: physical factors, developmental factors and leadership style, were determined as important factors shaping professional development. Student factors affecting the professional learning process of school administrators were analyzed in three themes: motivational, academic and external factors. The factors related to school administrators were grouped into three themes: professional skill elements, intrinsic factors and extrinsic factors. In addition, the effects of school administrators' professional learning on the teaching process were evaluated in three themes: effects on professional skills, effects on teaching level and effects on motivation. This study reveals the multifaceted factors shaping professional development from the perspective of school administrators.

Keywords: profession, professional learning, school administrator.

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ozdemirali86@gmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, musaerdem_52@hotmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, onertuncer_52@hotmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, semyuceed@gmail.com

Giriş

Okul yöneticileri, eğitimde amaçlanan sonuçların elde edilmesinde kilit bileşenlerden biridir (Büyükgöze vd., 2009). Öğretmenler ise, öğrencileri sürekli değişim ve ilerlemenin yaşandığı, bilginin her an ulaşılabilir ve güncellenebilir olduğu yirmi birinci yüzyıldaki hayata hazırlamak için çok çalışmaktadır (Mustan, 2002). Öğrencilere yüksek kalitede eğitim ve öğretim sunabilmeleri için öğretmenlerin sürekli öğrenmeleri ve gelişmeleri gerekmektedir (Seferoğlu, 2004). Okul yöneticilerinin öğretim sürecine ve bu süreçte yer alan görevlere ilişkin görüşleri, mesleki gelişim yoluyla değiştirilir ve bu şekilde geliştirilir (Durksen et al., 2017). Öğretmenlerden lisans eğitimlerinden en iyi şekilde yararlanmaları, sürekli mesleki ve kişisel gelişimlerini sürdürmeleri ve işgücüne katıldıktan sonra lisansüstü programlara, ikinci üniversitelere, seminerlere ve kurslara kayıt yaptırarak eğitimlerini ilerletmeleri beklenmektedir (Darling-Hammond, 2000). Araştırmalar, öğretmenlerin mesleki gelişimini garanti altına almayı amaçlayan hizmet içi eğitim programlarına katılımın yetersiz olduğunu göstermektedir (Bayram ve Bıkmaz, 2019). Ancak, bu çabaların belirlenen hedeflere ulaşmada çeşitli açılardan yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Bümen vd., 2012). Örneğin, Borko, (2004) tarafından araştırma, öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılım düzeyinin düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, öğretmenlerin yoğun iş yükü altında oldukları, sınıf içi sorumluluklar ve dışındaki görevler nedeniyle bu tür programlara yeterince zaman ayıramadıkları veya ilgi göstermedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda, öğretmenlerin katılım düzeyini artırmak için daha etkili teşviklerin ve program tasarımlarının geliştirilmesi gerekebilir.

Belirli zaman dilimleriyle sınırlı olan ve uzmanlar tarafından verilen zorunlu eğitimler yerine, eğitimcilerin mesleki gelişimini garanti altına almak için başka yaklaşımlar ve teknikler kullanılmalıdır (Can, 2009). Mesleki gelişim fikri, yeni önerilen perspektifler ve yöntemler doğrultusunda, öğretmenlerin gereksinimleri ve tercihleri göz önünde bulundurularak okullarda tutarlı bir şekilde uygulanan uzun vadeli bir sürece dönüşmüştür (Bümen vd., 2012). Bunun ışığında, öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik programların sınıfta uygulanabilir olacak ve öğrenciler arasında verimli öğretme ve öğrenmeyi teşvik edecek şekilde oluşturulması kritik önem taşımaktadır (Borko, 2004).

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin geçirdiği öğrenme süreci, önceden belirlenmiş bir dizi faaliyet ve programla sınırlı olmamalıdır (Gümüş vd., 2018). Sınıfta geçirilen her dakika öğretmenlerin yeni bir şeyler öğrenmesine olanak tanır ve bu da öğrenmeyi asla bırakmalarını sağlar. Veli-öğretmen konferansları, meslektaşlarıyla sohbet ve toplantılar ve teneffüslerde çocuklarla etkileşim gibi çeşitli ortamlarda bile öğretmenler profesyonel olarak gelişmeye devam eder (Parise & Spillane, 2010). Ayrıca, yapıcı öğretmen-öğrenci iletişimini teşvik etmek, fikir alışverişinde işbirliği yapmak ve gerektiğinde öğretim stratejileri konusunda eleştirel bir bakış açısı benimsemek, öğrenme sürecinin güçlenmesine katkıda bulunur (Cheng ve Wu, 2016).

Literatürde öğretmenlerin mesleki gelişim süreciyle ilgili olarak okul koşulları, öğretmen motivasyonu, eğitim politikaları ve müdürlerin liderlik becerileri de dahil olmak üzere çok sayıda unsur vurgulanmaktadır (Thoonen et al., 2011). Örneğin, araştırmalar öğretmen öğrenimini etkileyen kilit unsurlardan birinin okul müdürü olduğunu göstermektedir (Hallinger et al., 2014). Öğretim standartlarını ve okul kalitesini yükseltmek için, yöneticilerin açık iletişim ve ekip çalışması kültürünü teşvik ederek öğretmenlerin öğrenme süreçlerini tasarlamaları ve kolaylaştırmaları beklenir. İlgili literatür incelendiğinde, öğretmen motivasyonunun

öğretmenlerin mesleki gelişimini etkileyen bir diğer unsur olduğu görülmektedir. Yüksek düzeyde motivasyon ve öğrenme isteği, hem okul yöneticileri hem de öğretmenler için mesleki gelişim süreci boyunca çok önemlidir. Okullara özgü koşullar da öğretmenlerin mesleki gelişimini etkileyen bir faktör olarak vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, eğitimcilerin kariyerleri boyunca öğrenmeye ve gelişmeye devam edebilmeleri için okullara yeterli kaynak sağlanması kritik önem taşımaktadır. Öğretmenlerin mesleki gelişimini etkileyen faktörler arasında okul koşulları, öğretmen motivasyonu, eğitim politikaları ve müdürlerin liderlik becerileri gibi unsurların öne çıktığı ifade edilmiştir. Bu unsurlardan biri olarak öğretmenlere yönelik kaynak sağlanması, öğretmenlerin kariyerleri boyunca sürekli öğrenmeye ve gelişmeye devam edebilmeleri açısından önemli bir stratejidir. Öğretmenlere yönelik sağlanabilecek kaynaklar arasında şunlar bulunabilir (Thoonen et al., 2011): Okullar, öğretmenlere yönelik düzenli profesyonel gelişim programları düzenleyebilir. Bu programlar, öğretmenlere güncel eğitim yaklaşımları, öğretim metotları ve teknolojik gelişmeler hakkında bilgi sağlayarak mesleki gelişimlerini destekler. Okullar, deneyimli öğretmenlerden oluşan mentorluk programları oluşturabilir. Yeni başlayan veya deneyim kazanmak isteyen öğretmenler, mentorlarıyla işbirliği yaparak tecrübelerinden yararlanabilir ve mesleki gelişimlerini hızlandırabilir.

Konuyla ilgili araştırmaların hizmet içi eğitim ve öğretmenlerin mesleki gelişimi fikirlerine daha fazla vurgu yaptığı görülmektedir (Bümen vd., 2012). Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin mesleki gelişimleri, yaşam boyu öğrenmeleri, kimlik bilgileri ve gelişimleri üzerine de çok sayıda araştırma yapılmıştır (Cheng ve Wu, 2016; Thoonen et al., 2011; Hallinger et al., 2014). Ancak, okul yöneticilerin mesleki gelişimini etkileyen değişkenler üzerine çok az araştırma bulunmaktadır.

Okullarda ideal eğitim seviyesine ulaşmada ve öğrenci başarısını artırmada en önemli unsurlardan biri okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrenmesidir. Bu bağlamda, eğitimcilerin kariyerleri boyunca kendilerini sürekli olarak yeniden keşfetmeleri, bilgi boşluklarını doldurmaları ve yeni eğilimleri takip ederek hem kişisel hem de mesleki olarak ilerlemeleri beklenmektedir. Bu araştırmanın sonuçları, okul yöneticilerinin mesleki gelişimini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi ve bu değişkenlerin eğitim sürecini nasıl etkilediğinin araştırılmasında eğitimciler, yöneticiler ve diğer paydaşlar için değerli bir bilgi kaynağı olabilir. Bu bağlamda, mevcut araştırma aşağıdaki sorulara yanıt bulmayı amaçlamıştır:

- 1) Okul yöneticilerine göre mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörler nelerdir?
- 2) Okul yöneticilerine göre mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenciye ilişkin faktörler nelerdir?
- 3) Okul yöneticilerine göre mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörler nelerdir?
- 4) Okul yöneticilerine göre öğretmen mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın deseni

Bu araştırma konusu için daha uygun olacağını düşünüldüğünden nitel araştırma yapmaya karar verilmiştir. Bu çalışmada olgubilim adı verilen bir nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Deneyimi değerlendirmeye odaklanan nitel araştırma yaklaşımlarından biri olgu bilim (fenomenoloji) desendir (Miller, 2003). Fenomenolojinin temel amacı, insanların

deneyimlerine dayanarak olguların altında yatan ortak anlamları derinlemesine araştırmak ve tespit etmektir (Miller, 2003). Sonuç olarak, fenomenolojide fenomeni deneyimleyen kişiler ile fenomenin kendisi arasındaki ilişki vurgulanır. Bu çalışmanın metodolojisi bireysel deneyimlere dayanmakta ve bu deneyimlerin bir yorumunu sunmaktadır. Günlük olarak karşılaştığımız ve deneyimlediğimiz ancak tam olarak kavrayamadığımız ya da farkına varamadığımız şeylerin incelenmesi fenomenoloji olarak bilinir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma grubu

Araştırmanın fenomenolojik karakterine uygun olarak en az iki yıllık mesleki kıdeme sahip katılımcıların ön görüşmeler yoluyla çalışmaya dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu durumda maksimum çeşitlilik örnekleme ile branş, cinsiyet ve yaş açısından çeşitliliği temsil eden katılımcılar, ölçüt örnekleme ile de iki yıl ve üzeri kıdeme sahip okul yöneticileri araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmacı, maksimum çeşitlilik örneklemesini kullanırken farklı mesafelerdeki çeşitli birimleri örnekleme dahil etmektedir. Bu durumda araştırmacının amacı çeşitlilik gösteren bir örneklem grubu oluşturmaktır (Baş & Akturan, 2017). Amaç, genellemeler yapmak için çeşitlilik sağlamak değil, çeşitlilik gösteren durumlar arasında paylaşılan veya ortak olgular olup olmadığını belirlemeye çalışmak ve bu çeşitlilik ışığında sorunların çeşitli yönlerini analiz etmektir (Marczyk et al., 2005). Önceden tanımlanmış bir dizi kritere uyan tüm durumlar ölçüt örneklemesinde incelenir. Ölçütleri araştırmacı geliştirir ya da önceden geliştirilmiş bir ölçüt listesinden alınabilir (Baltacı, 2018). Bu çalışmaya dahil edilen katılımcı sayısı 20 olup, katılımcıların demografik verileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	Sınıf öğretmeni	37	13	Yüksek lisans
K2	Kadın	İlköğretim matematik	35	11	Yüksek lisans
K3	Erkek	Türkçe	42	19	Lisans
K4	Erkek	Sınıf öğretmeni	45	21	Yüksek lisans
K5	Erkek	İhl meslek dersleri	45	20	Lisans
K6	Kadın	İngilizce	41	17	Lisans
K7	Erkek	Tarih	41	15	Yüksek lisans
K8	Erkek	Sosyal Bilgiler	33	10	Yüksek lisans
K9	Kadın	Matematik	39	16	Lisans
K10	Erkek	Sınıf Öğretmeni	54	30	Lisans
K11	Erkek	Yabancı Dil - İngilizce	33	10	Lisans
K12	Erkek	Sınıf öğretmenliği	40	18	Yüksek lisans
K13	Erkek	İlköğretim Matematik	37	15	Yüksek lisans
K14	Erkek	İngilizce	32	10	Yüksek lisans
K15	Kadın	Okul öncesi	26	4	Lisans
K16	Erkek	Rehberlik	30	8	Lisans
K17	Erkek	Sınıf öğretmeni	38	13	Yüksek lisans
K18	Kadın	Sınıf öğretmeni	31	10	Yüksek lisans
K19	Erkek	Rehberlik	33	10	Yüksek lisans
K20	Erkek	Türk Dili ve Edebiyatı	40	16	Yüksek lisans

Katılımcıların profili incelendiğinde Tablo 1’de gösterildiği gibi, çalışmaya 5’i Kadın 15’i erkek olmak üzere 20 öğretmen katılmış olup, branşları 6 sınıf öğretmeni, 3 İngilizce, 2 Türkçe, 2 psikolojik danışmanlık ve rehberlik, 3 matematik, 1 din kültürü ve ahlak bilgisi, 1 sosyal bilgiler, 1 tarih ve 1 okul öncesi öğretmeni şeklinde dağılmaktadır. Yaş değişkeni açısından dağılımlarına bakıldığında katılımcıların 26-54 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcı profili genç ve orta yaşlı öğretmenlerden oluşmaktadır. Kıdem süreleri bakımından ise en az 4 yıl, en fazla 30 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Son olarak öğrenim durumları incelendiğinde 12 öğretmenin yüksek lisans, diğer 8 öğretmenin ise lisans mezunu olduklarını görülmüştür.

Veri toplama araçları

Fenomenolojik araştırmalar için veriler genellikle çalışma katılımcılarıyla bir veya daha fazla görüşme yapılarak toplanır (Polatcan & Kılınc, 2018). Fenomenolojik araştırma desenlerinde veri toplamak için genellikle görüşmeler kullanılır, ancak insanların bakış açılarını ortaya çıkarabilecek başka birçok bilgi kaynağı da vardır (Kumandaş & Öztürk, 2019).

Bu araştırmada veri toplamak için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Öncelikle, literatür araştırmasının tamamlanması ve alt sorunların belirlenmesinin ardından bu alt sorunlara yönelik sorular formüle edilmiştir. Alanında uzman üç profesyonelin her birine bu form verilmiştir. Öneriler doğrultusunda, form bir giriş, bir ısınma sorusu ve birkaç soru daha eklenerek güncellenmiştir. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, form tamamlanmadan önce eğitim yönetimi alanında uzman üç kişiye görüşleri için gönderilmiştir. Formun son halinde toplamda dört açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme sorusu bulunmaktadır.

Verilerin toplanması

Araştırma verileri, katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Bu görüşmeleri çalışmanın tüm yazarları gerçekleştirmiştir. Tüm katılımcılarla önceden iletişime geçilmiş, görüşmenin yeri ve zamanı üzerinde mutabık kalınmıştır. Katılımcılar ayrıca ön görüşme sırasında araştırmanın amaçları, tarihçesi ve parametreleri hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcılar, görüşmelerin ses kaydına alınmasına izin vermedikleri takdirde, araştırmacıların oturum boyunca not alacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Katılımcılar ses kaydı yapılmasına izin vermedikleri için veri toplamak amacıyla notlar alınmıştır. Bu çalışmadaki her katılımcı, görüşmeye başlamadan önce, Creswell’in (2007) nitel araştırmalar için önerdiği etik kurallara uygun olarak, araştırmaya katılmakta özgür oldukları, görüşmeyi istedikleri zaman sonlandırabilecekleri ve sorulara istedikleri gibi yanıt verebilecekleri konusunda bilgilendirilmiştir (Patton, 1987). Belirlenen saatlerde görüşmeler katılımcıların işyerlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler kırk ila altmış dakika arasında sürmüştür.

Geçerlik Güvenirlik

Bu araştırmanın nitel metodolojisinde, geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için çeşitli stratejiler kullanılmıştır:

İç Geçerlilik için; Her katılımcının görüşmesi yazıya döküldükten sonra katılımcılara bu metinler gösterilmiş ve onların görüşlerini doğrulamaları istenmiştir. Her katılımcı bu süreçten iki kez geçmiştir.

Dış Geçerlilik (Aktarılabirlik) için; Çalışmanın her aşaması detaylı bir şekilde anlatılarak, araştırmanın sonuçlarının başka durumlara nasıl aktarılacağı açıklanmıştır.

İç Güvenirlik (Tutarlılık) için; Araştırma verileri, birden fazla araştırmacı tarafından incelenmiş ve aralarında anlaşmazlık durumlarını çözmek için panel düzenlenmiştir.

Dış Güvenilirlik (Teyit Edilebilirlik) için; Bir uzman, çalışmanın bütüncül bir değerlendirmesini yapmış ve sonuçlara katkıda bulunmuştur. Ayrıca, nihai tema, kategori ve kodları belirlemek için bağımsız bir kodlayıcı ile bir panel düzenlenmiştir.

Bu yöntemler (Noble & Smith, 2015), araştırmanın hem güvenilir hem de başka durumlara uygulanabilir olmasını sağlamak için kullanılmıştır. Her bir strateji, araştırmanın kapsamını ve doğruluğunu artıran bir rol oynamaktadır.

Verilerin analizi

Toplanan veriler için içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. İçerik analizi, elde edilen verileri anlamaya çalışarak, verileri açıklayabilecek fikirleri ve bağlantıları tespit etmeye çalışır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre içerik analizi, toplanan verilere ve bu verilere ulaşan fikir ve temalara daha derinlemesine bakmayı gerektirir. Betimsel analiz yöntemi, verileri önceden belirlenmiş temalar doğrultusunda özetler ve yorumlar. Betimsel analizde, gözlemlenen veya sorgulanan kişilerin görüşlerini güçlü bir şekilde aktarmak için genellikle doğrudan alıntılar kullanılır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Verilerin analizinde araştırmanın amacı ve alt amaçları takip edilmiştir. Toplanan veriler kodlanmış ve incelenmiştir. Her bir bölümün önemini belirlemek için her bölümün içinde ilgili kategoriler oluşturulmuştur. Elde edilen veriler analiz edilmiştir. Sonuçlar anlaşılır ve açık bir şekilde sunulmuştur. Verilerden elde edilen bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Nitel verilerin nihai içerik analizi, verilerin kodlanması ve kategoriler, temalar ve değişkenlerin tablolar halinde bir modele dönüştürülerek yorumlanması tamamlanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde öğretmenlerden elde edilen veriler analiz edilerek görüşme formunda yer alan sıralama ile sunulmuştur.

Katılımcıların Mesleki Öğrenme Sürecini Etkileyen Okula İlişkin Faktörlere Ait Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan "Size göre mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörler nelerdir?" sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. *Katılımcıların Mesleki Öğrenme Sürecini Etkileyen Okula İlişkin Faktörlere Ait*

Görüşlerine İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f
Fiziksel unsurlar	Okul imkanları ve kaynakları	7
	Teknolojik alt yapı	2
	Okulun fiziksel koşulları ve içinde bulunduğu çevre	12
	İnsan kaynakları (personel sayısı, niteliği vs)	4
	Okul kültürü ve iklimi	6
Gelişimsel unsurlar	Profesyonel gelişim olanakları	3
	Motivasyon ve rehberlik	2
	İşbirliği ve destek	2
	Okul yönetiminin tutumu ve liderlik	9
Liderlik tarzı	Aile-okul ilişkisi	4
	Sürekli geri bildirim ve değerlendirme	3
	Paydaşlarla iletişim	1

Tablo 2 incelendiğinde; mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörlere ait görüşlerinin; “fiziksel unsurlar, gelişimsel unsurlar ve liderlik tarzı” temaları altında toplandığı görülmektedir.

Fiziksel unsurlar teması altında; “okul imkanları ve kaynakları, teknolojik alt yapı, okulun fiziksel koşulları ve içinde bulunduğu çevre ile insan kaynakları” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörlerden fiziksel unsurlar konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“ ...Teknolojik Altyapı ve Kaynaklar: Okuldaki teknolojik kaynaklar ve altyapı, öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirmelerine olanak tanır....” (K2)

“Fiziksel ve donatımsal faktörler, kalifiye insan gücü” (K3)

“Her okulun imkanları yeterli olmadığından öğrenme süreçleri olumsuz etkilenebilir.” (K4)

“Okulun fiziki imkanlarının iyi olması.” (K5)

“Okulun fiziki yapısı ve bulunduğu çevre” (K6)

“..., okulun fiziksel koşullarının yeterliliği.” (K9)

“Okulun fiziksel yapısı. Örneğin çok katlı/ az katlı oluşu..., okulun fiziki konumu (kırsal/kentsel)” (K16)

“Okulun fizyolojik ve maddi yeterlilikleri, okul iklimi ve okul kültürü, ...” (K18)

Gelişimsel unsurlar teması altında; “okul kültürü ve iklimi, profesyonel gelişim olanakları, motivasyon ve rehberlik ile işbirliği ve destek” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörlerden gelişimsel unsurlar konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Profesyonel Gelişim Olanakları: Okulun sunduğu seminerler, atölye çalışmaları, eğitim programları ve mesleki gelişim fırsatları öğretmenlerin bilgi ve becerilerini artırabilir. İşbirliği ve Destek Kültürü: Okuldaki işbirliği ortamı, takım çalışması ve meslektaşlar arası destek, öğretmenlerin öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyebilir...” (K2)

“Okul kültürü ve iklimi, ...” (K8)

“Okul iklimi, okul çalışanları(öğretmen-idare) arası diyalog ve bilgi alışverişinin kalitesi. Branş öğretmenlerinin mesleki bilgi paylaşımları. Okul idaresinin mesleki gelişmeyi destekleme hususundaki tutumu, okulun fiziksel koşullarının yeterliliği.”(K9)

“... Zümrelerin birbirleriyle iletişime, paylaşıma açık olması. Branşlar arası işbirliği. Okul idaresinin bilgilendirici, teşvik edici ve yönlendirici olabilmesi.” (K11)

“Kurslar planlanması ve ihtiyaç doğrultusunda eğitimlerin düzenlenmesini sağlamak” (K15)

“..., okul iklimi ve okul kültürü, okul yönetiminin liderlik becerileri, okullarda iletişim ve işbirliğim bulunup bulunmama durumu” (K18)

Liderlik tarzı teması altında; “okul yönetiminin tutumu ve liderlik, aile-okul ilişkisi, sürekli geri bildirim ve değerlendirme ile paydaşlarla iletişim” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır.

Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörlerden liderlik tarzı konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

"...Okul Yönetimi ve Liderlik: İyi bir okul yönetimi, öğretmenlerin ihtiyaçlarına yanıt verebilir ve etkili liderlik, öğretmenlerin motivasyonunu artırabilir. Teknolojik Altyapı ve Kaynaklar: Okuldaki teknolojik kaynaklar ve altyapı, öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Sürekli Geri Bildirim ve Değerlendirme: Öğretmenlere düzenli olarak sağlanan geri bildirim ve değerlendirme, mesleki gelişimlerine katkı sağlar." (K2)

"Okul kültürü ve iklimi, yöneticilerin tutum ve davranışları, okul-aile birliği arasındaki bağlantının güçlü olması" (K8)

"Okul iklimi, okul çalışanları(öğretmen-idare) arası diyalog ve bilgi alışverişinin kalitesi. Branş öğretmenlerinin mesleki bilgi paylaşımları." (K9)

"... Zümrelerin birbirleriyle iletişime, paylaşımına açık olması. Branşlar arası işbirliği. Okul idaresinin bilgilendirici, teşvik edici ve yönlendirici olabilmesi." (K11)

"..., velilerin ekonomik durumu, okul yönetiminin öğretmene sağladığı ortam." (K17)

"..., okul yönetiminin liderlik becerileri, okullarda iletişim ve işbirliğinin bulunup bulunmama durumu" (K18)

"Çevre, Aile" (K20)

Mesleki Öğrenme Sürecini Etkileyen Öğrenciye İlişkin Faktörlere Ait Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan "Size göre mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenciye ilişkin faktörler nelerdir?" sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenciye ilişkin faktörlere ait görüşlerine ilişkin temalar ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Motivasyonel faktörler	Öğrenci motivasyonu, tutum, merak ve ilgisi	10
	Disiplin ve sorumluluk	2
	Öğrenci katılımı ve etkileşimi	3
	Hazır bulunuşluk	5
Akademik faktörler	Öğrenme stili ve yetenekleri	2
	Öğrenci profili ve akademik düzeyi	6
	Öğrenci ihtiyaçları	3
	Öğrencilerin çeşitliliği	4
Dışsal faktörler	Sosyo-ekonomik koşullar	8
	Yaşadığı çevre ve kültür	6
	Arkadaş çevresi	2
	Fırsat eşitliği olanakları	1

Tablo 3 incelendiğinde; mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrencilere ilişkin faktörlere ait görüşlerinin; “motivasyonel faktörler, akademik faktörler ve dışsal faktörler” temaları altında toplandığı görülmektedir.

Motivasyonel faktörler teması altında; “öğrenci motivasyonu, tutum, merak ve ilgisi, disiplin ve sorumluluk, öğrenci katılımı ve etkileşimi ile hazır bulunuşluk” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenciye ilişkin faktörlerden motivasyonel faktörler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Motivasyon ve İlgisi: Öğrencinin öğrenmeye karşı motivasyonu, ilgisi ve tutkusu, başarılı bir mesleki öğrenme süreci için kritik öneme sahiptir. Kendi hedeflerine ulaşma isteği, öğrencinin başarısını etkileyebilir....Öz-Disiplin ve Sorumluluk: Başarılı olmak için öğrencilerin öz-disiplinli olmaları ve sorumluluk almaları gerekir. Çalışma alışkanlıkları, zaman yönetimi ve öğrenme sürecine karşı sorumluluk duygusu, başarılarını etkiler.” (K1)

“...Öğrenci Motivasyonu ve İlgisi Alanları: Öğrencilerin motive olmaları ve ilgi duydukları konular, öğretmenin ders içeriğini ve sunumunu şekillendirebilir.... Öğrenci Katılımı ve Etkileşim: Sınıf içi etkileşim, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımı ve bu durum öğretmenin öğretim yaklaşımlarını etkileyebilir....” (K2)

“Öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesi” (K6)

“..., öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi” (K8)

“Öğrencinin meraklı olması öğretmenlerine idareye, onları araştırmaya kendini geliştirmeye yönelik sorular sorabilmesi....Öğrencinin öğrenme tutumları:...” (K9)

“Aktif katılım göstermek ve ilgisi dahilinde sürecin planlanması” (K15)

“Öğrencinin hazırbulunuşluluğu, öğrenmeye ilişkin tutumları.” (K17)

“Öğrenci hazır bulunuşluğu, temel bilgi ve becerilere ulaşma olanaklarının olması, öğrenmeye istekli olması, içsel güdülenmesi, ...” (K18)

Akademik faktörler teması altında; “öğrenme stili ve yetenekleri, öğrenci profili ve akademik düzeyi, öğrenci ihtiyaçları ile öğrencilerin çeşitliliği” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenciye ilişkin faktörlerden akademik faktörler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Öğrenci Çeşitliliği: Farklı öğrenme stillerine, ihtiyaçlara ve yeteneklere sahip öğrenciler, öğretmenin öğretim yöntemlerini çeşitlendirmesini gerektirebilir.... Öğrenme Zorlukları ve İhtiyaçlar: Öğrencilerin özel ihtiyaçları veya öğrenme zorlukları, öğretmenin öğretim stratejilerini ve destek mekanizmalarını uyarlamasını gerektirebilir.... Öğrenci Geri Bildirimi: Öğrencilerden alınan geri bildirimler, öğretmenin ders planlarını, öğretim yöntemlerini ve materyalleri iyileştirmesine yardımcı olabilir....” (K2)

“Öğrencilerin okulun amacına ve yapısına uygun olması. Okula bilinçli tercih yapılması. Sınav sonucuna göre öğrencinin istemediği okula yerleştirilmemesi” (K5)

“...Öğrenci ihtiyaçları- farklı öğrenme stilleri olan öğrencilere farklı yaklaşımlarda bulunabilmek için mesleki alanda kendini geliştirmeye yönlendirmesi....” (K9)

“... Bunun dışında seviyesi ve sınırları belirlenmiş bir iletişim de önemlidir.” (K11)

“Öğrencinin yaş, cinsiyet ve akademik başarısı önemlidir” (K12)

“Öğrencinin yaş grubu, algı düzeyleri, motivasyon durumları, ilgi alanları, hangi kültürde yetiştikleri” (K16)

Dışsal faktörler teması altında; “sosyo-ekonomik koşullar, yaşadığı çevre ve kültür, arkadaş çevresi ile fırsat eşitliği olanakları” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrenciye ilişkin faktörlerden dışsal faktörler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler” (K3)

“Özellikle kırsal yerleşim yerlerindeki öğrencilerin taşıma yoluyla eğitime ulaşmalarından dolayı öğrenme sürecine okul sonrası erişim zorlaşmaktadır.” (K4)

“Çevre, Arkadaşlar, Okul Öğretmen ve İdaresi” (K7)

“Öğrencinin yaşadığı ailenin sosyo-kültürel-ekonomik yapısı, ...” (K8)

“1- Öğrenci Profili (Sosyal, kültürel, ekonomik ve demografik özellikler bakımından yeterli ya da yetersiz oluşu)...” (K10)

“Öğrencinin yetiştiği ortam” (K14)

“Öğrencinin yaş grubu, ..., ilgi alanları, hangi kültürde yetiştikleri” (K16)

“..., temel bilgi ve becerilere ulaşma olanaklarının olması, ..., eğitim aldığı kurum ve sınıf içerisinde fırsat eşitliğine sahip olması.” (K18)

Mesleki Öğrenme Sürecini Etkileyen Öğretmene İlişkin Faktörlere Ait Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan "Size göre mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörler nelerdir?" sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörlere ait görüşlerine ilişkin temalar ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Mesleki beceri unsurları	Öğretmenin nitelikleri	3
	Öğretim becerileri ve uzmanlık bilgisi	5
	Öğretim metodları	2
	Özgün uygulamalar ve yaratıcılık becerisi	3
	Kişisel motivasyon, sevgi ve tutku	6
İçsel faktörler	Mesleki gelişime karşı tutumu	10
	İnovasyona açıklık	5
	Geçmiş deneyimler	2
	Yaş	3
	Katılımcı etkileşim ve işbirliği	3
Dışsal faktörler	Öğrenci- aile beklentileri	3
	Yaşam standartları, ekonomik kaygı	2
	İhtiyaçlara göre belirlenmiş uygulamalar	6

Tablo 4 incelendiğinde; öğretmenlerin mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörlere ait görüşlerinin; “mesleki beceri unsurları, içsel faktörler ve dışsal faktörler” temaları altında toplandığı görülmektedir.

Mesleki beceri unsurları teması altında; “öğretmenin nitelikleri, öğretim becerileri ve uzmanlık bilgisi, öğretim metodları ile özgün uygulamalar ve yaratıcılık becerisi” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörlerden mesleki beceri unsurları konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Öğretmen Nitelikleri: Öğretmenin eğitimi, deneyimi, uzmanlık alanları ve sertifikasyonu, öğrencilerin kaliteli eğitim almasında kritik bir rol oynar. Öğretmenin konusundaki bilgisi ve öğretim becerileri önemlidir. Öğretim Metodları: Öğretmenin kullandığı öğretim yöntemleri, öğrencilerin nasıl öğrendiklerini etkiler. İnteraktif ve katılımcı öğretim metotları, öğrencilerin daha fazla ilgi göstermelerini sağlayabilir.” (K1)

“...Özgün Uygulamalar ve Yaratıcılık: Yaratıcı ve özgün öğretim stratejileri geliştirme yeteneği, öğretmenin öğrenme sürecini zenginleştirebilir.” (K2)

“Mesleki bilgi,” (K3)

“Öğretmenin aldığı ek seminer ve kurslar” (K6)

“Yeni şeyler öğrenme, farklı metodlar deneme, bilgileri güncelleme isteği. ...” (K11)

“Öğretmenin kendini geliştirebilirlik seviyesi” (K14)

“Mesleki inovasyona açık olması, 21. Yy becerileri kapsamında dijital yeterlilikleri kabul etmesi ve kendini dijital beceriler bağlamında geliştirmesi, hizmet içi eğitimler ararak içsel motivasyonu sağlama,” (K18)

İçsel faktörler teması altında; “kişisel motivasyon, sevgi ve tutku, mesleki gelişime karşı tutumu, inovasyona açıklık, geçmiş deneyimler ve yaş” olmak üzere beş alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörlerden içsel faktörler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Kişisel Motivasyon ve Tutku: Öğretmenin öğrencilere karşı duyduğu tutku ve kişisel motivasyon, sürekli olarak yeni şeyler öğrenme isteğini etkileyebilir. Sürekli Öğrenme ve Gelişme İsteği: Kendini sürekli olarak geliştirme arzusu, öğretmenin yeni pedagojik yaklaşımları araştırma ve uygulama isteğini etkileyebilir. Refleksyon ve Değerlendirme Yeteneği: Öğretmenin dersleri ve öğrenci tepkilerini düşünme, değerlendirme ve geliştirme becerisi, sürekli öğrenme sürecini güçlendirebilir....” (K2)

“Özellikle belirli bir yaş gurubu öğretmenlerin yeniliğe, değişime kapalı olması.” (K4)

“Öğretmenin mesleğini severek yapması. Motivasyonunun yüksek olması. ...” (K5)

“-Öğretmenin, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumu. kendini geliştirme hususundaki tutumu...” (K9)

“Yeni şeyler öğrenme, farklı metodlar deneme, bilgileri güncelleme isteği. ..., yaş ilerlemesi, kötü tecrübeler, mesleki doyum vb de olumsuz etkileyebilir.” (K11)

“Kendi gelişimi için sürekli yenilikleri takip edip kendini geliştirmeye açık olması.” (K15)

“Öğretmenin içsel motivasyonu, adanmışlık düzeyi, ...” (K16)

“..., hizmet içi eğitimler olarak içsel motivasyon sağlanması,” (K18)

Dışsal faktörler teması altında; “katılımcı etkileşim ve işbirliği, öğrenci- aile beklentileri, yaşam standartları ve ekonomik kaygı ile ihtiyaçlara göre belirlenmiş uygulamalar” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörlerden dışsal faktörler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Öğrenci, Okul İdaresi, Veli” (K7)

“Çalışma ortamında öğretmenler arasında işbirliği, ...” (K8)

“... Mesleki gelişim konusunda yapılan uygulamaların öğretmene göre düzenlenmesi” (K10)

“... Ekonomik kaygı, yaşam standardındaki düşüş, ...” (K11)

“Ücret ödemesi” (K13)

“..., hayat şartları, öğretmenin ders yoğunluğu, ek bir iş yapıp yapmayı” (K16)

“Maaş” (K19)

“Yaş, Maddi Unsurlar, Öğrencilerin beklentisi” (K20)

Katılımcıların Mesleki Öğrenmesinin Öğretim Sürecine Etkilerine İlişkin Katılımcı Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan "Size göre öğretmen mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkileri nelerdir?" sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkilerine ilişkin katılımcı görüşleri sonucu oluşturulan tema ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Mesleki becerilere etkileri	Etkili sınıf yönetimi	10
	İletişim becerilerini geliştirme	7
	Teknolojiyi ve yeni yöntemleri eğitime entegre edebilme	5
Öğretim düzeyine yönelik etkileri	Ekip ruhunu canlı tutma	4
	Akademik başarıda artış	11
	Öğrenme ihtiyaçlarını doğru anlama	4
	Keyifli öğrenme ortamı	3
Motivasyonel etkileri	Öğretimin niteliğinde artış	5
	Güçlü öğretmen-öğrenci ilişkisi	7
	Bilinçli ve doğru rehberlik	4
	Öğrenci davranışlarında iyileşme ve artan güven ortamı	5
	Okul-aile etkileşiminde iyileşme	1

Tablo 5 incelendiğinde; öğretmenlerin mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkilerine ilişkin katılımcı görüşlerinin; “mesleki becerilere etkileri, öğretim düzeyine yönelik etkileri ile motivasyonel etkileri” başlıkları altında üç tema halinde incelendiği görülmektedir.

Mesleki becerilere etkileri teması altında; “etkili sınıf yönetimi, iletişim becerilerini geliştirme, teknolojiyi ve yeni yöntemleri eğitime entegre edebilme, ekip ruhunu canlı tutma” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkilerine ilişkin faktörlerden mesleki becerilere etkileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Sınıfı Etkili Yönetme: Mesleki öğrenme, öğretmenin sınıf yönetimi becerilerini güçlendirir. Disiplini sağlama, öğrenciler arasında işbirliğini teşvik etme ve sınıf içi etkileşimi yönetme konusunda daha başarılı olmalarını sağlayabilir. Yeni Yöntem ve Teknikleri Kullanma: Öğretmenler mesleki öğrenme ile yeni eğitim yöntemlerini ve tekniklerini öğrenerek dersleri daha etkili hale getirebilir, öğrencilerin farklı öğrenme tarzlarına uyum sağlayabilir. Teknolojiyi Öğretim Sürecine Entegre Etme: Teknolojiyle ilgili bilgi ve becerilerini artırarak, öğretmenler dersleri daha etkili hale getirebilir ve öğrencileri daha fazla motive edebilir....” (K2)

“Öğretmen sınıfını etkili yönetmeli, alan bilgisine sahip olmalı ve yenilik ve teknolojilere açık olmalı, sınıfta bir çok yöntem ve tekniği kullanmalı, iletişime açık ve ...” (K5)

“Farklı öğrenme yöntem ve tekniklerini öğretim sürecine katarak farklı öğrenme düzeyine sahip öğrencileri sürece dahil eder. ... Teknolojinin öğretim sürecine entegre edilerek öğretmen öğrenci ilişkilerini güçlendirerek, sınıfı etkili yönetme konusunda öğretmenin elini güçlendirir.” (K8)

“Sınıfı daha etkili bir şekilde yönetip, tüm öğrencileri sürece katabilmesini sağlar. Yeni yöntem ve tekniklerle ve teknolojiyi eğitim öğretim sürecine dahil ederek dersi tekdüzelikten, sıkıcılıktan çıkarıp daha ilgi çekici bir hale getirir. ...” (K9)

“Alanına hakim yani mesleki becerileri etkili kullanıp derslerine yansıtabilen öğretmen öğrencilerin de akademik başarılarını arttırmada etkilidir. Farklı stratejilerle öğrencilerin ilgisini çeker ve farklı yöntemlerle de tüm öğrencileri derse katmayı hedefler.” (K15)

“... Ayrıca öğretmenin yetkin olması öğrenciler arası iş birliği ve iletişimi de kuvvetlendirmekte ve okul iklimine de bu yansımaktadır.” (K18)

“Etkili sınıf yönetimi, ...” (K20)

Öğretim düzeyine yönelik etkileri teması altında; “akademik başarıda artış, öğrenme ihtiyaçlarını doğru anlama, keyifli öğrenme ortamı ile öğretimin niteliğinde artış” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkilerine ilişkin faktörlerden öğretim düzeyine yönelik etkileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“...Yüksek Akademik Başarı: Katılımcıların mesleki öğrenmesi, öğrencilerin akademik başarılarını artırabilir. Öğretmenler, daha etkili öğretim stratejileri ve yöntemleri kullanarak öğrencilerin öğrenme sonuçlarını iyileştirebilirler. Ayrıca, öğrencilere daha fazla destek sağlayabilirler....” (K1)

“...Daha Nitelikli Bir Öğretim: Mesleki öğrenme, öğretmenlerin genel öğretim kalitesini artırabilir. Daha bilinçli, daha donanımlı ve daha motive bir şekilde öğrencilere rehberlik

etme becerilerini geliştirebilir. Yüksek Akademik Başarı: Mesleki öğrenme, öğretmenlerin daha etkili öğretim yöntemleri kullanmalarını sağlar, bu da öğrencilerin akademik başarısını artırabilir.... Bu etkiler, öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri ve mesleki becerilerini güçlendirmeleri durumunda, öğretim sürecinin kalitesini artırabilir ve öğrencilerin başarısını destekleyebilir.” (K2)

“..., akademik başarıda artış, ...” (K3)

“Herkesin başarılı olması, keyifli öğrenme ortamı, disiplin olayının olmaması.” (K7)

“Farklı öğrenme yöntem ve tekniklerini öğretim sürecine katarak farklı öğrenme düzeyine sahip öğrencileri sürece dahil eder. Farklı hazırbuluşluğa sahip olan öğrencilerin farklılaştırılmış ve bireysel öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak sürece dahil edilmesiyle daha nitelikli bir öğretimin uygulanmasını sağlar. ...” (K8).

“... Öğretimin niteliğini arttırıp araştıran, soran, kendi kendine öğrenebilmeyi öğrenen bireyler yetiştirir. Öğrenmeyi öğrenen bireylerin akademik başarılarında artış gözlenir....” (K9)

“... Öğrencilerde derse ve öğretmene karşı olumlu bakış açısı kazandırır, öğrenci güdülenmesini arttırır ve bu da yüksek akademik başarıyı beraberinde getirir. ...” (K18)

“Yüksek akademik başarı” (K19)

Motivasyonel etkileri teması altında; “güçlü öğretmen-öğrenci ilişkisi, bilinçli ve doğru rehberlik, öğrenci davranışlarında iyileşme ve artan güven ortamı ile okul-aile etkileşiminde iyileşme ” olmak üzere dört alt kod bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki öğrenmesinin öğretim sürecine etkilerine ilişkin faktörlerden motivasyonel etkileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“... Güçlü Öğretmen-Öğrenci İletişimi: Mesleki öğrenme, öğretmenlerin iletişim becerilerini ve empati yeteneklerini geliştirebilir. Bu, öğretmenlerin öğrencilere daha iyi rehberlik etmelerini, öğrenci ihtiyaçlarını anlamalarını ve daha güçlü öğretmen-öğrenci ilişkileri oluşturmalarını sağlar. Bu tür bir iletişim, öğrencilerin daha rahat hissetmelerini ve öğrenme süreçlerine daha olumlu bir şekilde katılmalarını teşvik eder.” (K1)

“...Güçlü Öğretmen-Öğrenci İletişimi: Mesleki öğrenme süreci, öğretmenlerin iletişim becerilerini geliştirerek öğrencilerle daha sağlam bir ilişki kurmalarına ve dolayısıyla öğrencilerin daha iyi anlamalarına ve öğrenmelerine yardımcı olabilir. Bu etkiler, öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri ve mesleki becerilerini güçlendirmeleri durumunda, öğretim sürecinin kalitesini artırabilir ve öğrencilerin başarısını destekleyebilir.” (K2)

“Öğrenci davranışlarında iyileşme, ..., etkili mentorlük ve doğru rehberlik hizmeti sunabilme” (K3)

“...Mutlaka okul-aile işbirliği yapmaları da olumlu etkiler sağlayacaktır.” (K4)

“...Güçlü öğretmen-öğrenci iletişimi, öğrencinin öğretmenine olan güvenini ve sevgisi hem öğrenciyi motive eder hem de öğretmende 'daha fazla ne yapabilirim' güdüsü ile hareket etmesini ve kendini daha çok geliştirmek için çalışmasını sağlar.” (K9)

“Öğretmenin mesleki öğrenmeye karşı tutumu derse ve öğretmen karşı olumlu bir ortam oluşturur. Bu olumlu ortam ders başarısını artırır.” (K17)

“...Öğrencilerde derse ve öğretmene karşı olumlu bakış açısı kazandırır, ...Ayrıca öğretmenin yetkin olması öğrenciler arası iş birliği ve iletişimi de kuvvetlendirmekte ve okul iklimine de bu yansımaktadır.” (K18)

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada öğretmenlerde mesleki öğrenmeyi etkileyen unsurların belirlenmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri konusu araştırılmış, bu bağlamda ilk olarak öğretmenlerin mesleki öğrenme sürecini etkileyen okula ilişkin faktörlere ait görüşlerinin; “fiziksel unsurlar, gelişimsel unsurlar ve liderlik tarzı” temaları altında toplandığı görülmüştür. Fiziksel unsurlar teması altında; “okul imkanları ve kaynakları, teknolojik alt yapı, okulun fiziksel koşulları ve içinde bulunduğu çevre ile insan kaynakları” olmak üzere dört, gelişimsel unsurlar teması altında; “okul kültürü ve iklimi, profesyonel gelişim olanakları, motivasyon ve rehberlik ile işbirliği ve destek” olmak üzere dört yine liderlik tarzı teması altında da; “okul yönetiminin tutumu ve liderlik, aile-okul ilişkisi, sürekli geri bildirim ve değerlendirme ile paydaşlarla iletişim” olmak üzere dört alt kod bulunmuştur. Thoonen et al., (2011) tarafından yapılan çalışma, öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik önemli içgörüler sunmaktadır. Araştırma, fiziksel unsurlar, liderlik tarzları ve örgütsel faktörler gibi çeşitli temalar altında toplanan okula ilişkin unsurların, öğretmenlerin mesleki öğrenme süreçlerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle, okul imkanları, teknolojik altyapı ve çevresel faktörler gibi fiziksel unsurların öğretmenlerin eğitim pratiğine doğrudan etki ettiği belirlenmiştir. Bu, okul yöneticilerinin bu unsurlara odaklanarak öğretmenlerin daha etkili bir şekilde gelişim göstermelerine katkı sağlayabileceği anlamına gelmektedir. Cave & Mulloy'un (2010) çalışması ise bilişsel ve motivasyonel faktörlerin öğretmenlerin program uygulamalarındaki derecesini nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin profesyonel gelişimine yönelik duygusal ve bilişsel etmenlerin, öğretim pratiğine doğrudan etki edebileceği vurgulanmaktadır. Öğrencilerin başarısını artırmak amacıyla öğretmenlerin mesleki öğrenme süreçlerini desteklemek için, bu bilişsel ve motivasyonel faktörlerin anlaşılması büyük önem taşımaktadır.

İkinci olarak mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğrencilere ilişkin faktörlere ait görüşleri; “motivasyonel faktörler, akademik faktörler ve dışsal faktörler” temaları altında incelenmiştir. Motivasyonel faktörler teması altında; “öğrenci motivasyonu, tutum, merak ve ilgisi, disiplin ve sorumluluk, öğrenci katılımı ve etkileşimi ile hazır bulunuşluk” olmak üzere dört, akademik faktörler teması altında; “öğrenme stili ve yetenekleri, öğrenci profili ve akademik düzeyi, öğrenci ihtiyaçları ile öğrencilerin çeşitliliği” olmak üzere dört, dışsal faktörler teması altında; “sosyo-ekonomik koşullar, yaşadığı çevre ve kültür, arkadaş çevresi ile fırsat eşitliği olanakları” olmak üzere dört alt kod bulunmuştur. Motivasyonel faktörlerin öğrencilerin mesleki öğrenme sürecine etkisi, öğrenci motivasyonu, tutum, merak ve ilgi, disiplin ve sorumluluk, öğrenci katılımı ve etkileşimi ile hazır bulunuşluk gibi alt temalar üzerinden incelenmiştir. King'in (2014) çalışması, öğrencilerin motivasyonunu ve ilgisini artırmak adına öğretmen profesyonel gelişimine odaklanmıştır. Öğretmenlerin bu motivasyonel faktörlere dikkat etmeleri, sınıf içinde daha etkili bir öğrenme ortamı yaratmalarına ve öğrenci başarısını artırmalarına yardımcı olabilir. Akademik faktörler teması, öğrenme stilleri, yetenekler, öğrenci profili ve akademik düzey gibi unsurları içermektedir. Bu noktada, Liu et al., (2016) araştırması, Çin'deki öğretmenlerin mesleki öğrenmelerini desteklemede okul yöneticilerinin liderlik rolünün önemini vurgulamaktadır. Akademik faktörlerin yanı sıra, öğrencilerin çeşitliliği ve ihtiyaçlarına odaklanmak, öğretmenlerin daha etkili bir şekilde öğretim yapmalarına yardımcı olabilir.

Üçüncü sırada mesleki öğrenme sürecini etkileyen öğretmene ilişkin faktörlere ait görüşlerinin; “mesleki beceri unsurları, içsel faktörler ve dışsal faktörler” temaları altında toplandığı görülmüştür. Mesleki beceri unsurları teması altında; “öğretmenin nitelikleri, öğretim becerileri ve uzmanlık bilgisi, öğretim metodları ile özgün uygulamalar ve yaratıcılık becerisi” olmak üzere dört, içsel faktörler teması altında; “kişisel motivasyon, sevgi ve tutku, mesleki gelişime karşı tutumu, inovasyona açıklık, geçmiş deneyimler ve yaş” olmak üzere beş, dışsal faktörler teması altında ise; “katılımcı etkileşim ve işbirliği, öğrenci- aile beklentileri, yaşam standartları ve ekonomik kaygı ile ihtiyaçlara göre belirlenmiş uygulamalar” olmak üzere dört alt kod bulunmuştur. Mesleki beceri unsurları teması, öğretmenin nitelikleri, öğretim becerileri, uzmanlık bilgisi, öğretim metodları, özgün uygulamalar ve yaratıcılık becerisi gibi unsurları içermektedir. Li ve Hallinger'in (2016) araştırması, iletişimin, okul liderliği ve öğretmenlerin mesleki öğrenmesi arasında nasıl bir aracı rol oynayabileceğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki beceri unsurlarını geliştirmelerinde liderlik ve iletişim becerilerinin kritik bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. İçsel faktörler teması altında, kişisel motivasyon, sevgi ve tutku, mesleki gelişime karşı tutum, inovasyona açıklık, geçmiş deneyimler ve yaş gibi unsurlar ele alınmaktadır. Kane & Francis'in (2013) çalışması, öğretmenlerin profesyonel öğrenmeye hazırlıklarını ve öğrenme süreçlerine nasıl yaklaştıklarını incelemektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin kişisel motivasyonları ve tutumları, mesleki gelişimde önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır. Dışsal faktörler teması altında, katılımcı etkileşim ve işbirliği, öğrenci-aile beklentileri, yaşam standartları ve ekonomik kaygı ile ihtiyaçlara göre belirlenmiş uygulamalar ele alınmaktadır. Bu faktörlerin öğretmenlerin mesleki öğrenme sürecine etkisi, öğretmenlerin sınıf içindeki etkileşimleri, aile ile işbirliği, yaşam koşulları ve ekonomik faktörlerin göz önünde bulundurulması açısından önemlidir.

Ayrıca mesleki öğrenmenin öğretim sürecine etkilerine ilişkin katılımcı görüşlerinin; “mesleki becerilere etkileri, öğretim düzeyine yönelik etkileri ile motivasyonel etkileri” temaları altında incelenmiştir. Mesleki becerilere etkileri teması altında; “etkili sınıf yönetimi, iletişim becerilerini geliştirme, teknolojiyi ve yeni yöntemleri eğitime entegre edebilme, ekip ruhunu canlı tutma” olmak üzere dört alt kod, öğretim düzeyine yönelik etkileri teması altında; “akademik başarıda artış, öğrenme ihtiyaçlarını doğru anlama, keyifli öğrenme ortamı ile öğretimin niteliğinde artış” olmak üzere dört alt kod, motivasyonel etkileri teması altında; “güçlü öğretmen-öğrenci ilişkisi, bilinçli ve doğru rehberlik, öğrenci davranışlarında iyileşme ve artan güven ortamı ile okul-aile etkileşiminde iyileşme ” olmak üzere dört alt kod bulunmuştur. Thoonen vd., (2011) tarafından ortaya konulan bu tema, öğretmenlerin mesleki öğrenme sürecinin mesleki becerilerine olan etkilerini içermektedir. Eğitimde etkili sınıf yönetimi, iletişim becerilerini geliştirme, teknolojiyi ve yeni öğretim yöntemlerini entegre etme, ekip ruhunu canlı tutma gibi becerilerin artması, öğretmenlerin profesyonel gelişimine olumlu bir katkı sağladığını göstermektedir. Cave & Mulloy'un (2010) çalışması, mesleki öğrenmenin öğretim düzeyine yönelik etkilerini vurgulamaktadır. Bu tema altında, akademik başarıda artış, öğrenme ihtiyaçlarını doğru anlama ve öğrenme ortamının niteliğinde artış gibi faktörler öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin profesyonel gelişimi, dolaylı olarak öğrencilerin eğitim düzeyini olumlu bir şekilde etkileyebilir. King'in (2014) çalışması, mesleki öğrenmenin öğretmenler üzerindeki motivasyonel etkilerini vurgulamaktadır. Güçlü öğretmen-öğrenci ilişkileri, bilinçli ve doğru rehberlik, öğrenci davranışlarında iyileşme ve artan güven ortamı ile okul-aile etkileşiminde iyileşme gibi etkiler, öğretmenlerin işlerine duydukları motivasyonu artırabilir.

Öneriler

Okul yöneticilerinde mesleki öğrenme okul, öğrenciler, öğretmenler ve öğrenme süreçleri açısından değerlendirildiğinde karar vericilere şu öneriler sunulabilir;

- Hizmet içi eğitim olanakları artırılmalı, düzenli hizmet içi eğitimler düzenleyerek öğretmenlere yeni öğretim yöntemleri, teknoloji entegrasyonu ve sınıf yönetimi konularında güncel bilgiler sunulmalıdır.
- Öğretmenlere yönelik teknoloji kullanımını teşvik edici programlar oluşturularak dijital becerilerin artırılması sağlanmalıdır.
- Öğretmenlere kendi profesyonel gelişim planlarını yapmaları için destek verilmeli ve bu planların uygulanmasında rehberlik sağlanmalıdır.
- Okullarda öğretmenler arası işbirliğini artırmak için düzenli toplantılar, paylaşım oturumları ve projeler teşvik edilmelidir.
- Öğretmenlere düzenli geribildirim sağlanmalı ve sınıf içi performanslarıyla ilgili etkili değerlendirme mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- Öğrenci çeşitliliği dikkate alınarak, farklı öğrenme stilleri, öğrenci ihtiyaçları ve kültürel çeşitlilik konularında öğretmenlere yönelik eğitimler düzenlenmelidir.
- Okul yöneticileri ile öğretmenler arasındaki iletişim kanalları açık tutularak karşılıklı beklentilerin anlaşılmasını sağlamak için düzenli toplantılar ve iletişim stratejileri geliştirilmelidir.
- Katılımcıların sınıf içinde ve dışında karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilmeleri için sosyal ve psikolojik destek programları oluşturulmalıdır.
- Okul yönetimi, öğretmenlere yenilikçi öğretim yöntemleri deneme ve geliştirme konusunda destek sağlamalıdır.
- Olumlu bir okul kültürü ve iklimi oluşturmak için öğretmen ve yöneticiler arasındaki ilişkiler güçlendirilmeli ve işbirliği teşvik edilmelidir.

Referans

- Baltacı, A. (2018, 06). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1), 231-274.
- Baş, T., ve Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Bayram, İ., & Bıkmaz, F. (2019). Ders imecesi modeli ve modelin öğretmen mesleki gelişimine katkısı üzerine bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(2), 577-610.
- Borko, H. (2004). Professional development and teacher learning: Mapping the terrain. *Educational Researcher*, 33(8), 3-15.
- Bümen, N., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G., & Acar, V. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: Sorunlar ve öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 31-50.
- Büyükgöze Kavas, A., & Bugay, A. (2009). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikler ve çözüm önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 13-21.
- Can, E. (2009). Öğretmenlerin mesleki gelişimleri: Engeller ve öneriler. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1618-1650.

- Cave, A., & Mulloy, M. (2010). How do cognitive and motivational factors influence teachers' degree of program implementation? A qualitative examination of teacher perspectives. *National Forum of Educational Administration and Supervision Journal*, 27(4), 1-26.
- Cheng, X., & Wu, L.-Y. (2016). The affordances of teacher professional learning communities: A case study of a Chinese secondary school. *Teaching and Teacher Education*, 58, 54-67.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence. *Education Policy Analysis Archives*, 8(1), 1-44.
- Durksen, T., Klassen, R., & Daniels, L. (2017). Motivation and collaboration: The keys to a developmental framework for teachers' professional learning. *Teaching and Teacher Education*, 67, 53-66.
- Gümüş, S., Apaydın, Ç., & Bellibaş, M. Ş. (2018). Öğretmen mesleki öğrenme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 9(17), 107-124.
- Hallinger, P., Lee, M., & Ko, J. (2014). Exploring the impact of school principals on teacher professional communities in Hong Kong. *Leadership and Policy in Schools*, 13(3), 229-259.
- Kane, R., & Francis, A. (2013). Preparing teachers for professional learning: Is there a future for teacher education in new teacher induction? *Teacher Development*, 17(3), 362-379.
- King, F. (2014). Evaluating the impact of teacher professional development: An evidence-based framework. *Professional Development in Education*, 40(1), 89-111.
- Kumandaş Öztürk, H. (2019). *Araştırma modelleri ve türleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Li, L., & Hallinger, P. (2016). Communication as a mediator between principal leadership and teacher professional learning in Hong Kong primary schools. *International Journal of Educational Reform*, 25(2), 192-212.
- Liu, S., Hallinger, P., & Feng, D. (2016). Supporting the professional learning of teachers in China: Does principal leadership make a difference? *Teaching and Teacher Education*, 59, 79-91.
- Marczyk, G., DeMatteo, D., & Festinger, D. (2005). *Essentials of research design and methodology*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Mustan, T. (2002). Dünyada ve Türkiye'de öğretmen yetiştirmede yeni yaklaşımlar. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 29(29), 115-127.
- Noble, H. ve Smith, J. (2015). Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evidence-Based Nursing*, 18(2), 34-35.
- Parise, L. M., & Spillane, J. P. (2010). Teacher learning and instructional change: How formal and on-the-job learning opportunities predict change in elementary school teachers' practices. *The Elementary School Journal*, 110(3), 323-346.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Interviewing: Principles And Practices, W.C. Brown Publishers. Dubuque: Iowa

Polatcan, M., & Kılınç, A. Ç. (2018). *Fenomenoloji ve araştırmalarda fenomenolojik yöntem. Eğitim yönetiminde araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58, 40-45.

Toonen, E., Slegers, P., Oort, F., Peetsma, T., & Geijsel, F. (2011). How to improve teaching practices: The role of teacher motivation, organizational factors, and leadership practices. *Educational Administration Quarterly*, 47(3), 496-536.

Toonen, E., Slegers, P., Oort, F., Peetsma, T., & Geijsel, F. (2011). How to improve teaching practices: The role of teacher motivation, organizational factors, and leadership practices. *Educational Administration Quarterly*, 47(3), 496-536.

Toonen, E., Slegers, P., Oort, F., Peetsma, T., & Geijsel, F. (2011). How to improve teaching practices: The role of teacher motivation, organizational factors, and leadership practices. *Educational Administration Quarterly*, 47(3), 496-536.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.